

Ekonomika podniku – okruh č. 14

BANKOVÁ SÚSTAVA A VZŤAHY MEDZI SEKTORMI

BANKOVÁ SÚSTAVA (BS)¹

- tvoria ju všetky bankové inštitúcie, ktoré v danom štáte existujú, pôsobia a vzťahy medzi nimi

Banková inštitúcia - inštitúcia, ktorá má povolenie vykonávať bankové operácie, poskytovať bankové služby
- inštitúcia, ktorá sa špecializuje na obchodovanie s peniazmi

Druhy: 1. jednostupňová - všetky operácie vykonáva centrálna banka, vykonávajú úzko špecializované činnosti, sú závislé od centrálnej banky, vykonávajú krajiny s centrálnou plánovanou ekonomikou

2. dvojstupňová - 1. stupeň - centrálna banka

2. stupeň - sieť komerčných bánk

- základnou úlohou centrálnej banky je plniť makroekonomické funkcie

- komerčné banky plnia mikroekonomické funkcie

Bankové systémy v netrhových ekonomikách

Ide o jedno alebo dvojstupňový bankový systém.

Dvojstupňový bankový systém tvoria: a) nesamostatné závislé banky

b) banky existujúce v podmienkach vytvárania

samostatných a nezávislých bánk v procese transformácie

→ podnikajú v malom rozpätí, výsledky ich činnosti ovplyvňujú ich existenciu

Bankový systém v trhových ekonomikách

- charakteristický je dvojstupňový bankový systém

1. hľadisko stupňa internacionalizácie

- bankový systém s najvyšším stupňom internacionalizácie
- bankový systém s najnižším stupňom internacionalizácie

2. hľadisko druhov bánk

- s prevahou univerzálnych bánk
- s prevahou špecializovaných bánk
- s kombináciou univerzálnych a špecializovaných bánk

3. hľadisko vlastníckych foriem

- s prevažne súkromnými a akciovými bankami (konsolidovaná a záručná, banka → štátny podnik)
- s nesamostatnými a závislými bankami
- s vysokým podielom znárodnených bánk

4. hľadisko veľkosti pobočkovej siete

¹ Spracované podľa prednášky na PC, ktoré som náhodou našiel doma ☺

- s veľkým počtom bánk s malou pobočkovou sieťou
- s malým počtom bánk s veľkou pobočkovou sieťou
- s veľkým počtom bánk vzájomne prepojených vlastníckych vzťahov

Základné zložky bankového systému

- dvojstupňový bankový systém → vrchol tvorí centrálna banka
základňa - všetky ostatné banky

Centrálna banka

Vznik - zjednotenie peňazí na jednom mieste, emitentom boli panovníci, realizuje menovú politiku.

Je to banka bánk a štátu. Môže byť akciovou spoločnosťou, ale najčastejšie je vo vlastníctve štátu (právnická osoba, ktorá nie je zapísaná v obchodnom registri). Je zodpovedná za množstvo meny.

- Snaží sa:*
- zabezpečiť stabilitu meny
 - určuje menovú politiku
 - riadi peňažný obeh
 - emituje peniaze do obehu
 - koordinuje platobný styk
 - koordinuje zúčtovanie bánk
 - kontroluje banky
 - pokladničné plnenie štátneho rozpočtu
 - emisia a umiestnenie štátnych dlhopisov
 - riadi medzinárodný platobný styk a zúčtovanie
 - riadi devízové hospodárstvo
 - vyrovnaná platobná bilancia
 - zastupuje v nad/medzinárodne inštitúcie, operáciách na svetovom trhu
 - zabezpečuje, koordinuje rozvoj bankového informačného systému

Centrálna banka - riadiace centrum bankového systému a ostatné banky riadi pomocou ne/priamych nástrojov.

- konštitúcia jednej banky alebo ako sústava emisných bánk vo federáciách a spolkových krajinách

Ostatné banky - majú iné postavenie ako centrálna banka

1. poskytujú služby obyvateľstvu, podnikateľom, orgánom miestnej samosprávy
2. snažia sa o čo najvyšší hospodársky výsledok
3. zabezpečenie likvidity
4. podporovanie aktivít podnikateľských subjektov
5. optimalizácia podstupovaného rizika

1. hľadisko vlasstníckych foriem

- štátne
- družstevné - sú zakladané družstvami, fungujú na základe bezpodielových fondov
- súkromné - rôzne právne formy (u nás akciová spoločnosť, alebo štátny peňažný ústav)

2. hľadisko zamerania ich činnosti

- univerzálne - vykonávajú všetky bankové operácie na základe povolenia, na určitý okruh klientely
- špecializované - zameriavajú sa na vymedzené činnosti
 - a) akceptačná
 - b) depozitná
 - c) devízová
 - d) eskontná
 - e) hypotekárna
 - f) investičná
 - g) komunálna
 - h) lombardná
 - i) splátková
 - j) žirová
 - k) záručná
 - l) clearingová
 - m) konsolidovaná

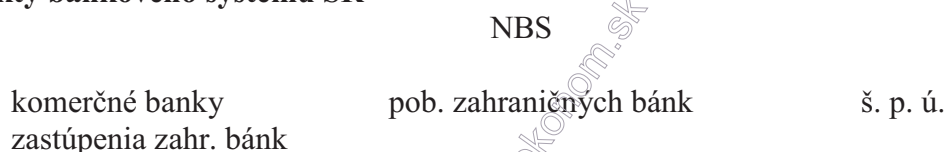
Štruktúra bankového systému na Slovensku

Na čele → Národná banka Slovenska - zabezpečenie stability meny (hlavné činnosti zo zákona)

2. stupeň → sieť komerčných bánk, z hľadiska právnych foriem akciová alebo š. p. ú.

Bankami v zmysle zákona sú: právnické osoby so sídlom v SR, založené ako akciové spoločnosti alebo š. p. ú., ktoré prijímajú vklady a poskytujú úvery a ktoré na výkon činnosti majú povolenie pôsobiť ako banka. Š. p. ú. môže založiť orgán štátnej správy pričom za záväzky ručí štát.

Subjekty bankového systému SR

Účelové organizácie:

1. Bankové zúčtovacie centrum Slovenska - myslím, že už nefunguje
2. Fond ochrany vkladov
3. Autorizačné centrum Slovenska, Asociácia bánk

Pobočky zahraničných bánk:

- organizačné zložky zahraničnej banky na území SR, ktoré majú povolenie pôsobiť ako banka

Zastúpenie zahraničných bánk:

- organizačná zložka zahraničných bánk, ktorá je na území SR, ale nesmie prijímať vklady, poskytovať úvery, poskytovať služby ako iné banky, vykonávať akúkoľvek podnikateľskú činnosť, propagujú činnosť zahraničných bánk, získať informácie o možnostiach spolupráce so SR.

Činnosť bánk podporujú:

1. BZC - založilo ministerstvo financií SR
 - zabezpečuje platobný styk bánk SR
 - prevádzkuje informačný systém pre banky
2. FOV - sústreďuje a spravuje peňažné prostriedky bánk a pobočiek zahraničných bánk na poskytovanie náhrad
 - za vklady fyzických osôb, ktoré sú uložené v bankách a stali sa nedostupnými

3. ACS - akciová spoločnosť

- zabezpečuje elektronickú a hlasovú autorizáciu platobných kariet, ich vyhľadávanie, správu, riadenie

4. AB - dobrovoľné záujmové združenie bánk

- rieši odborné problémy bankovej sféry
- zastupuje záujmy členov bánk k orgánom štátnej správy
- reprezentuje záujmy svojich členov doma a v zahraničí
- cieľ: napomáhať rozvoju bankového sektora
- vydala kódex bankovej etiky

→ formovanie bankovej kultúry a etiky pracovníkov banky

Usporiadanie BS nie je jednotné. Poznáme dva druhy BS²:

1. jednostupňová
2. dvojstupňová

1. jednostupňová – BS, pri ktorú je charakteristická existencia jedinej inštitúcie, ktorá vykonáva funkcie centrálnej banky a zároveň aj funkcie komerčných bánk. Spravidla funguje v inej než trhovej ekonomike, teda v centrálne plánovanej ekonomike.

Príkladom takejto BS bola aj naša BS do roku 1989, kedy existovala jedna banka – Štátna banka československá (ŠBČS), ktorá plnila nasledovné funkcie:

- emisia bankoviek a mincí
- riadenie peňažného obehu
- realizácia peňažnej politiky
- financovanie firiem

Popri nej ešte reálne existovali aj Slovenská štátna sporiteľňa a Živnobanka, ktoré prijímali vklady a poskytovali úvery a takisto ČSOB, ktorá mala na starosti obchody so zahraničím.

Charakteristické znaky:

1. nepripúšťa sa ani teoretická možnosť inflácie – ani v prípade nadmernej emisie peňazí
 2. vznikajú vynútené úspory – v dôsledku nerovnováhy medzi ponukou a dopytom
 3. poskytovanie úverov na iných než komerčných princípoch
 4. samostatné banky – možnosť krachu týchto bánk bola vylúčená, fungovali ale nikto sa nezaujímal o ich hospodársky výsledok
 5. ŠBČS mala pasívny charakter – evidovala finančné toky, bez možnosti ovplyvňovať ich
-
2. dvojstupňová – štandardné usporiadanie, typické pre moderné ekonomiky
 1. stupeň – funkcie CB
 2. stupeň – sieť KB, funkcie 2. stupňapodľa oddelenia činností v KB existujú 3 subsystémy bankového systému:
 - a) systém univerzálneho bankovníctva
 - b) systém oddeleného bankovníctva
 - c) systém zmiešaného bankovníctva

² Spracované podľa prednášok od Ivety ☺

- a) KB univerzálneho charakteru vykonáva činnosti v oblasti investičného aj komerčného bankovníctva - prijíma vklady, poskytuje úvery a obchoduje s CP
 - prevláda v Európe
 - pripúšťa možnosti špecializácie
- b) Systém oddeleného bankovníctva predpokladá striktné oddelenie investičného bankovníctva (emisie a umiestnenie CP) od komerčného bankovníctva (vklady a úvery)

Po hospodárskej kríze v USA, kedy skrachovalo veľa bánk, sa zisťovali príčiny tohto krachu. Bol prijatý Glass- Steaglov zákon. Riešením bolo práve striktné oddelenie komerčného a investičného bankovníctva. Toto oddelenie fungovalo donedávna, v 90.-tych rokoch sa striktné rozdiely potierajú - investičné a komerčné bankovníctvo majú spoločné črty. Systém oddelenia dodnes funguje v Japonsku, no aj tam sa od toho pomaly upúšťa.
- c) Základom systému zmiešaného bankovníctva je takisto oddelenie investičného bankovníctva od komerčného, pričom rizikové činnosti vykonávajú dcérske spoločnosti.

V SR všetky banky majú univerzálny charakter, s výnimkou špecializovaných subjektov, akými sú stavebné sporiteľne.

VZŤAHY MEDZI JEDNOTLIVÝMI SEKTORMI³

1. Vzťahy medzi bankovým a klientským sektorom

- prijímanie vkladov
- poskytovanie úverov
- sprostredkovanie platobného styku

2. Vzťahy medzi bankovým a vládny sektorom

- prijímanie zákonov (NRSR)
- menovanie vrcholových predstaviteľov NBS
- koordinácia hospodárskej politiky (vláda)
- platba daní, ciel,...

3. Vzťahy medzi bankovým sektorom a zahraničím

- členstvo v medzinárodných inštitúciách
- prijímanie a poskytovanie vládnych úverov
- obchodné vzťahy so zahraničnými bankami
- obchodovanie so zahraničnou klientelou

4. Vzťahy vo vnútri bankového sektora

- usmerňovanie a určovanie pravidiel podnikania v bankovníctve a dohľad
- tvorba povinných minimálnych rezerv
- obchodovanie medzi centrálnou bankou a komerčnými bankami

³ Spracované podľa 2. cvičenia, odporúčam bližšie pozrieť, lebo ho nemám kompletne, bol tam ešte taký obrázok ☺

D Zahraničné
nadnárodné a
medzinárodné I

A VLÁDNY SEKTOR⁴

parlament

prezident

1

2

B BANKOVÝ SEKTOR

vláda

centrálna banka

VLÁDNE S.

5

6

7

3

BANKOVÉ S.

4

vládne I

komerčné banky

8

9

10

KLIENTSKÝ S.

C KLIENTSKÝ SEKTOR

podnikatelia

obyvateľstvo

Centrálna banka - určuje pravidlá, vytvára priestor, dohľad nad komerčnými bankami (5)

Komerčné banky - majú voči centrálnej banke povinnosť minimálnych rezerv (8 % z primárnych vkladov, 3 % zo stavebných vkladov) (6)

(7) - obchodovanie s cennými papiermi

Klienti - domácnosti, firmy, fyzické osoby, právnické osoby, vláda

Vláda - NR SR, prezident, vláda, iné vládne inštitúcie

NR SR prijíma zákony ovplyvňujúce činnosť bankového sektora, postavenie, pôsobnosť, zodpovednosť

Prezident - menuje vrcholových predstaviteľov centrálnej banky, niektoré ďalšie súčasti bankového sektora

Vláda - NBS je nezávislá, ale podporuje hospodársku politiku vlády, pričom využíva činnosť komerčných bánk

Ďalšie - daňový úrad

Zahraničie - reprezentant NBS

Iné vládne sektory môžu poskytnúť nášmu bankovému sektoru poskytnúť úvery, aj zahraničné banky našim.

Zahraniční klienti - prijímanie vkladov, poskytovanie úverov

⁴ Spracované podľa prednášky na PC, ktoré som náhodou našiel doma ☺